

Міністерство освіти і науки України
Поліський національний університет
Кафедра бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ПИВОВАР МАРІЯ МИКОЛАЇВНА

УДК 657.1

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА
ПІДПРИЄМСТВАХ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ**

Спеціальність 071 – облік і оподаткування

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і тестів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Марія ПИВОВАР

Науковий керівник
Цегельник Ніна Іванівна
кандидат економічних наук, доцент

Житомир – 2023

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Поліського національного університету

Рецензент:

доцент кафедри фінансів і кредиту Поліського національного університету,
к.е.н., доц. Сус Юрій Юрійович

Висновок комісії за результатами попереднього захисту:

_____ допустити до захисту _____

Голова комісії _____

(підпис)

_____ Тетяна ГАЙДУЧОК _____

(прізвище та ініціали)

Висновок кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту за
результатами попереднього захисту:

_____ допустити до захисту _____

Протокол засідання кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та
аудиту № 9 від 12 грудня 2023 року

В.о. завідувача кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Наталія МАЛЮГА

_____ (підпис)

«12» грудня 2023 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Студент(ка) ПИВОВАР Марія Миколаївна захистив(ла) кваліфікаційну роботу з
оцінкою: сума балів за 100-бальною шкалою _____, за університетською шкалою

Секретар ЕК _____

(підпис)

_____ Ганна МАЙДУДА _____

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

ПИВОВАР М. М. Організація обліку і аналізу грошових коштів на підприємствах роздрібної торгівлі. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 071 – облік і оподаткування. – Поліський національний університет Міністерства освіти і науки України, Житомир, 2023.

У ході нашого дослідження було обґрунтовано теоретичні та практичні рекомендації щодо організації обліку і аналізу грошових коштів на підприємствах роздрібної торгівлі. Ми розглянули економічний зміст грошових коштів, а також організацію обліку та аналізу грошових коштів на підприємствах. Також ми проаналізували діяльність підприємств роздрібної торгівлі.

Сформульовано завдання та визначено роль системи обліку та аналізу грошових коштів на підприємствах роздрібної торгівлі. Ми розглянули процес ведення обліку грошових коштів на підприємствах роздрібної торгівлі та запропонували практичні рекомендації щодо організації обліку аналізу грошових коштів на підприємствах роздрібної торгівлі. Також ми обґрунтували систему аналізу грошових коштів на підприємствах роздрібної торгівлі.

Обґрунтовано, що належна організація обліку та аналізу грошових коштів є суттєвим аспектом фінансового управління підприємством. Ефективна організація обліку грошових коштів сприяє забезпеченню точності та достовірності фінансової звітності, і контроль допомагає переконатися в достовірності та правильності бухгалтерських записів та технічних розрахунків на рахунках підприємств роздрібної торгівлі.

Ключові слова: облік, аналіз, управління, грошові кошти, документообіг

ABSTRACT

PIVOVAR M. M. Organization of accounting and analysis of cash at retail enterprises. - Manuscript.

Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 071 - accounting and taxation. – Polis National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Zhytomyr, 2023.

In the course of our research, theoretical and practical recommendations regarding the organization of accounting and analysis of cash at retail enterprises were substantiated. We considered the economic content of funds, as well as the organization of accounting and analysis of funds at enterprises. We also analyzed the activities of retail trade enterprises.

The task was formulated and the role of the accounting and cash analysis system at retail enterprises was determined. We considered the process of accounting for cash at retail enterprises and offered practical recommendations for the organization of accounting and analysis of cash at retail enterprises. We also substantiated the system of cash analysis at retail enterprises.

It is justified that the proper organization of accounting and analysis of funds is an essential aspect of financial management of the enterprise. Effective organization of cash accounting helps ensure the accuracy and reliability of financial reporting, and control helps to ensure the reliability and correctness of accounting records and technical calculations on the accounts of retail enterprises.

Keywords: accounting, analysis, management, cash, document flow

ЗМІСТ

Вступ.....	6
Розділ 1. Організаційні основи грошових коштів та інформаційного забезпечення процесу управління.....	9
1.1. Економічний зміст грошових коштів.....	9
1.2. Організація обліку і аналізу грошових коштів на підприємстві.....	15
1.3. Характеристика та аналіз господарської діяльності підприємств.....	19
Висновки до розділу 1.....	26
Розділ 2. Організація обліку і аналізу грошових коштів на підприємствах роздрібної торгівлі	27
2.1. Завдання і роль системи обліку і аналізу грошових коштів на підприємствах роздрібної торгівлі	27
2.2. Облік грошових коштів на підприємствах роздрібної торгівлі.....	31
2.3. Аналіз грошових коштів на підприємствах роздрібної торгівлі.....	39
Висновки до розділу 2.....	46
Висновки.....	47
Список використаних джерел.....	49
Додатки.....	52

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Грошові кошти відіграють суттєву роль у фінансовій та господарській діяльності, тому їх облік є необхідним. Організація безперервного та своєчасного обліку операцій з грошовими коштами, контроль їх наявності, збереження та цільового використання є важливими завданнями. Грошові кошти мають ряд функцій, таких як міра вартості, засіб обміну, утворення скарбів, накопичення капіталу, а також вони є ліквідним активом.

Для забезпечення ефективного функціонування підприємства необхідно мати безперервний рух грошових коштів. Однак, у фінансовому обліку виникають труднощі, пов'язані з організацією контролю за наявністю та збереженням грошових коштів.

Облік грошових коштів і їх еквівалентів регулюється законодавчими та підзаконними нормативно-правовими актами. Однак, з розширенням форм і видів розрахунків, а також змінами у властивостях та функціях грошових коштів, необхідно провести детальне дослідження з метою коректного формування інформаційної бази для бухгалтерського обліку. Це дослідження допоможе вирішити проблеми, пов'язані з організацією контролю за грошовими коштами, забезпечить точність та достовірність облікової інформації. Бухгалтерський облік є основою для формування інформаційної бази, яка є необхідною для ефективного управління фінансами підприємства.

Опрацювання концептуальних основ сутності, виникнення та руху грошових потоків є предметом багатьох досліджень як зарубіжних, так і вітчизняних вчених. Тому, серед них доцільно виділити наступних: А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, В.Б. Івашкевич, Г.В. Осовська, І.Є. Давидович, В.В. Ковальов, М.І. Кутер, О.В. Єфімова, Г.О. Партин, О.Д. Ларіонов, П.Я. Хомин, В.В. Сопко, В. Ковальов, О.О. Миронова, Й.С. Завадська, Ф.Ф. Бутинець, П.М. Герасим, В. Бочаров, І. Бланк, М.П. Любушин, Ю. Брігхем, С.Ф. Голов.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в дослідженні теоретичних та практичних аспектів, а також у розробці практичних рекомендацій з питань обліку

та аналізу грошових коштів на підприємствах роздрібно́ї торгівлі.

Завдання кваліфікаційної роботи полягають в:

- обґрунтуванні сутності та змісту грошових коштів в інформаційному колі та обліку їхніх діяльності;
- визначенні основних понять, що стосуються грошових коштів;
- формулюванні завдань і ролі системи бухгалтерського обліку та аналізу грошових коштів на підприємствах роздрібно́ї торгівлі;
- вивченні облікового забезпечення грошових коштів на підприємствах роздрібно́ї торгівлі;
- проаналізовано грошові кошти на підприємствах роздрібно́ї торгівлі;
- удосконалено систему обліку та аналізу грошових коштів на підприємствах роздрібно́ї торгівлі.

Об'єктом дослідження стали процеси обліку та аналізу грошових коштів на цих підприємствах.

Предметом дослідження є методологічні, організаційні та практичні питання бухгалтерського обліку та аналізу грошових коштів на підприємствах роздрібно́ї торгівлі.

Методи дослідження. В кваліфікаційній роботі були задіяні методи загальнонаукового та спеціального пізнання з використанням системного підходу. Для здійснення сформованої мети та виконання завдань були задіяні і інші методи дослідження: аналізу, синтезу, групування, порівняння для деталізації об'єкта дослідження; абстрактно-логічний для визначення мети і завдань дослідження; статистичний для оцінки тенденцій розвитку підприємств роздрібно́ї торгівлі; методи економіко-математичного моделювання для ідентифікації аналітичних показників, які допомагають приймати управлінські рішення; для наочної презентації результатів дослідження використовувалися табличний і графічний способи.

Для написання кваліфікаційної роботи були використані наступні **джерела інформації**: фінансова звітність досліджуваного підприємства, Статут підприємства, законодавчі та нормативно-правові акти, що регламентують облік та

аналіз грошових коштів, офіційні статистичні матеріали, методичні матеріали, дані з Інтернету, навчальна література та наукові публікації вітчизняних вчених-економістів.

Практичне значення дослідження полягає в розробці пропозицій щодо удосконалення системи управління обліком та аналізом грошових коштів на підприємствах роздрібно́ї торгівлі.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Основний текст роботи складає 43 сторінок, на яких представлено 9 таблиць та 5 рисунків. Робота містить вступ, два розділи, висновки та список використаних джерел (33 найменування).

РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ

1.1. Економічний зміст грошових коштів

Гроші, як найдавніше явище суспільства, займають суттєве місце у фінансово-господарській діяльності суб'єктів підприємництва. Незважаючи на постійні дослідження вчених та багаточисленні теоретичні концепції грошей, точне й однозначне визначення поняття "гроші" не є можливим.

Різні науковці мають власні розуміння грошей залежно від своїх підходів та теоретичних позицій. Сутність грошей може бути розглянута з різних перспектив, таких як функціональна, соціальна, економічна та інші.

Визначення грошей також залежить від контексту їх застосування. Гроші можуть бути розглянуті як засіб обміну, міри вартості, засіб накопичення та інвестування. Вони також мають соціальну значимість, впливаючи на економічну стабільність та розвиток суспільства.

Отже, незалежно від того, які визначення і концепції грошей існують, важливо розуміти їх суттєву роль в економічній діяльності та розвитку суспільства.

Для початку, розглянемо трактування поняття «грошові кошти» в нормативних документах [17]:

- Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (IAS 7) "Звіт про рух грошових коштів" визначає грошові кошти як готівку в касі та депозити до запитання. Це означає, що грошові кошти включають готівку, яка знаходиться в касі підприємства, а також кошти, які можуть бути швидко доступні у банку за запитом підприємства;

- згідно з Методичними рекомендаціями з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств, грошові кошти включають готівку, кошти на рахунках у банку та депозити до запитання. Це означає, що грошові кошти вважаються такими активами підприємства, які є готівкою в касі, коштами на рахунках в банку та коштами, які можуть бути швидко знадобитись за потребою;

- згідно з Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку в

державному секторі 101 "Подання фінансової звітності", грошові кошти включають готівку, кошти на рахунках в органах Державного казначейства України, у банках та депозити до запитання. Це означає, що для державних підприємств та організацій грошові кошти також включають активи, пов'язані з готівкою та банківськими рахунками, а також депозити до запитання, які можуть бути швидко преобразовані в готівку при необхідності.

• відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", грошові кошти включають готівку, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання. Це означає, що для складання фінансової звітності державних та приватних підприємств, грошові кошти враховуються як активи, що містять готівку, кошти на банківських рахунках і можливість швидкого зняття коштів з депозитних рахунків [17].

Згідно з "Положенням про електронні гроші в Україні" від 4 листопада 2010 року, грошові кошти визначаються як одиниці вартості, збережені на електронному пристрої, які приймаються в якості засобу платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випустила, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, яке може бути виконано як у готівковій, так і у безготівковій формі [17].

В літературі різних країн можна знайти таку інтерпретацію поняття "електронні гроші":

- 1) це метод обміну, що випускається приватним емітентом та представляє обіцянку емітента щодо сплати еквівалентної суми;
- 2) фінансовий продукт з передплаченою вартістю;
- 3) електронна форма банкнот, випуск яких здійснюється через перетворення грошової вартості в електронну форму.

Електронні гроші стають все більш популярними в сучасному світі, проте, як правило, вони мають свої переваги і недоліки. Співвідношення позитивних та негативних аспектів електронних грошей можна знайти у таблиці 1.1.

Переваги та недоліки електронних грошей

Переваги	Недоліки
Момент платежу є зареєстрованим електронними системами.	Необхідні спеціальні засоби зберігання та обігу грошей.
Емісія електронних грошей має низьку вартість.	При фізичному знищенні носія, власник не може відновити грошову вартість.
Електронні гроші дозволяють здійснювати платежі в малих сумах.	Гроші власників зберігаються у гаманцях, що належать юридичним особам.
Платежі є швидкими та зручними.	Немає можливості зняти готівку без сплати комісії.
Існує захист від податкових органів при використанні електронних грошей.	Існує великий ризик шахрайства.
Платежі можуть бути проведені анонімно.	Відсутність нарахування відсотків при зберіганні грошей.

Джерело: сформовано на основі [7]

Фізична форма електронних грошей не розподіляється однозначно між готівкою та безготівковими грошима, створюючи окрему третю форму валюти. Особливістю електронних грошей є їх природа, яка поєднує функції засобу платежу та обов'язку емітента, що має бути виконаний за допомогою традиційних грошей.

Електронні гроші класифікуються на дві основні категорії [7]:

1) Карткові (card-based), які використовують пластикові смарт-карти з вбудованим чіпом для зберігання грошових файлів, що є еквівалентом готівки, відправленої емітенту карт. Для їх використання потрібне спеціальне обладнання.

2) Мережеві (network-based), які представлені у вигляді грошового файлу, що передається організатором розрахунків при отриманні ним традиційних грошей. Інформація зберігається на носіях, таких як жорсткі диски, і переносяться за допомогою електронних каналів зв'язку, включаючи Інтернет. Їх основне застосування - в оплаті на інтернет-магазинах, і ці електронні гроші можуть бути обмінені на традиційні.

Крім того, Національний банк України проводить обговорення щодо можливості впровадження в Україні власної цифрової валюти - е-гривні. Цифрова

валюта представляє собою електронний еквівалент звичайних грошей. На відміну від криптовалют, які функціонують в децентралізованих мережах, цифрова валюта має бути випущена та контрольована центральним банком і не належить до віртуальних активів.

Улітку 2019 року Національний банк України провів пілотний випуск електронної гривні, тестування відбулося на працівниках установи. В лютому 2020 року попередній голова Національного банку України Яков Смолій зазначив, що установа готова до випуску електронної гривні, але перед цим потрібно переконатися, що цей випуск не змінить тенденції зростання цін в Україні [17].

У 2021 році з'явилося поняття "метавсесвіт". Світові компанії, такі як Microsoft, Epic Games та Facebook, виражають бажання створити віртуальний світ, в якому будуть об'єднані всі технології та пристрої [31].

Особливістю метавсесвіту буде:

- необмежена кількість користувачів, які зможуть брати участь у житті метавсесвіту;
- об'єднання фізичних та цифрових світів, включаючи відкриті та закриті платформи;
- повноправна економіка.

Компанії матимуть змогу здійснювати свою господарську діяльність у метавсесвіті, що розширить їхню купівельну спроможність, можливість отримувати винагороду (електронні гроші) за продаж товарів, робіт, послуг, витратити та інвестувати ці гроші. Microsoft Mesh та HoloLens надають змогу спільно працювати в реальному часі. Одним з прикладів частини метавсесвіту стала раніше анонсована платформа Microsoft Mesh для спілкування та роботи у змішаній реальності [31].

У західній економічній літературі зазвичай не виділяють функцію засобу платежу серед основних функцій грошей, оскільки вони розглядають гроші як засіб обігу, а світові гроші можуть виконувати будь-які функції. Дослідження показує, що в українській економічній літературі відсутнє однозначне визначення сутності грошей.

Гроші відіграють важливу роль у здійсненні економічних, бізнес-відносин і розрахунків, а також мають відображення у фінансових документах, пов'язаних з витратами, доходами та фінансовими результатами. Гроші є необхідним інструментом для досягнення кінцевої мети економічної діяльності – отримання прибутку. Вони дозволяють здійснювати оплату за товари, послуги, заробітну плату, податки та інші видатки підприємства. Також, гроші можуть бути вкладеними у розвиток підприємства, інвестуватися в активи або зберігатися в різних формах, як готівка, банківські рахунки чи інші фінансові інструменти.

У економічній літературі можна зустріти різні тлумачення поняття "грошові кошти", такі як "гроші", "грошові потоки", "грошові активи", "готівка", "фінансові ресурси". Це викликає неоднозначне розуміння сутності цих понять та може створювати проблеми в бухгалтерському обліку цих об'єктів [11].

У цьому контексті, для бухгалтерського обліку та його потреб, найбільш відповідним є визначення поняття "грошові кошти". Воно включає готівку в касі, депозити до запитання та кошти на банківських рахунках, які мають високу ліквідність і можуть бути використані для здійснення розрахунків або обмінені на законні платіжні засоби. Це визначення дозволяє уникнути неоднозначностей і проблем у класифікації та обліку грошових активів, та забезпечує правильне відображення грошових коштів в бухгалтерській звітності підприємства.

Грошові кошти можуть бути розглянуті не лише як доходи і надходження, але також як витрати і фінансові результати в бухгалтерському обліку. При здійсненні розрахунків, ці грошові кошти можуть трактуватися як доходи для одного суб'єкта (продавця) і як витрати для іншого (покупця). Відповідно, ці грошові кошти сприяють формуванню певного фінансового результату для кожного з учасників бізнес-операції. Такий підхід дозволяє більш повно відобразити фінансовий стан та реальні економічні наслідки операцій підприємства. Враховуючи не тільки дохід, але і витрати, пов'язані з грошовими коштами, можна отримати комплексну картину фінансових результатів підприємства.

Отже, грошові кошти виступають як фінансові ресурси, які впливають на

доходи, надходження, витрати та фінансові результати підприємства. Розглядання їх з такою комплексністю допомагає зрозуміти вплив грошових коштів на фінансову діяльність та мету підприємства.

Грошові кошти, з економічної точки зору, можна розглядати як виробничі активи, які використовуються для проведення безготівкових і готівкових розрахунків між суб'єктами підприємництва. З одного боку, вони представляють собою доходи та надходження підприємства, оскільки гроші, що надходять від клієнтів або інших джерел, стають його грошовими коштами. З іншого боку, грошові кошти також використовуються для покриття витрат підприємства, які включають витрати на закупівлю товарів і послуг, оплату праці, витрати на утримання і розвиток бізнесу та інші витрати.

Визначення "грошові кошти" в чинних нормативних документах може включати різні складові, але існує думка про те, що це визначення не є повним і потребує уточнень. Зокрема, С.М. Остафійчук вказує на те, що грошові кошти можуть бути визначені як абсолютно ліквідні активи. Тому, не обов'язково всі залишки на банківських рахунках можуть бути вважатися грошовими коштами, оскільки їхня ліквідність може варіюватися [31].

Дійсно, уточнення поняття "грошові кошти" включає необхідність розглядати особливості різних типів рахунків у банках та їхню ліквідність. Наприклад, безвідзивні акредитиви обмежують можливість використання коштів, оскільки вони призначені для сплати усталених зобов'язань підприємства іншому суб'єкту. Ці кошти не зовсім ліквідні, оскільки підприємство не може використати їх на будь-які свої потреби.

Однак, не можна стверджувати, що до поняття "грошові кошти" слід включати лише кошти на поточних рахунках у банку, і не включати кошти на інших рахунках. Наприклад, кошти на чекових книжках або банківських картках також є грошовими коштами, оскільки вони можуть бути використані підприємством в будь-який час. Ці кошти є абсолютно ліквідними і належать до грошових коштів суб'єкта підприємництва. У зв'язку з цим, склад грошових коштів підприємства на практиці може бути складно визначити [11].

Дослідження економістів підтверджують відсутність єдиного і загальноприйнятого визначення поняття "грошові кошти". Пропонується таке визначення: "грошові кошти" є поняттям в обліку, яке відображає найліквідніші активи підприємства і може приймати форму готівки, коштів на банківських рахунках або депозитів, доступних для вилучення за запитом. Це визначення об'єднує різні підходи до визначення грошових коштів і включає в себе сутність цих коштів, способи їх використання та кінцевий результат.

Отже, інформація про грошові кошти та їх рух відіграє ключову роль в досягненні ефективного прибутку. Облік є важливим елементом цього процесу, оскільки він забезпечує надання інформації для подальшого аналізу контролерами, менеджерами і аналітиками. Ця інформація повинна бути повною, достовірною і необхідною як для зовнішніх, так і для внутрішніх потреб. Вона також повинна враховувати непередбачені події та потреби.

Після ознайомлення з теоретичними та методологічними дослідженнями зарубіжних і вітчизняних економістів стає очевидним, що не існує єдиного, загальноприйнятого визначення поняття "грошові кошти". З цього приводу доцільно сформулювати наступне визначення: "грошові кошти" є терміном, що використовується в бухгалтерському обліку, і він охоплює найліквідніші активи підприємства, такі як готівка, кошти на банківських рахунках та депозити, доступні для вилучення за запитом. Це визначення узагальнює різні підходи до визначення грошових коштів і, на відміну від існуючих визначень, включає сутність грошових коштів, напрямки їх використання та кінцевий результат.

1.2. Організація обліку і аналізу грошових коштів на підприємстві

Ефективний облік грошових коштів та їх належна організація становлять важливі елементи у функціонуванні підприємства, від яких залежать фінансова стійкість та ділова активність загалом. Практично всі операції на підприємстві пов'язані з придбанням, виробництвом та реалізацією товарів і послуг, що означає

платежі та отримання грошових коштів, які є найбільш ліквідними активами та беруть участь у різних етапах облікового циклу [11].

За допомогою грошових коштів на підприємстві забезпечується процес акумуляції виробничих ресурсів, що гарантує кругообіг основного та оборотного капіталу. Наявність грошових коштів визначає платоспроможність підприємства, його конкурентоспроможність, ефективність обраної стратегії діяльності та можливість подальшого розвитку [33].

Грошові кошти грають ключову роль у виробничо-господарській діяльності підприємства. Ці кошти дозволяють підприємству закуповувати сировину та основні засоби, збільшуючи обсяги виробництва продукції (виконання робіт і надання послуг), яке є важливим у ринкових умовах економіки, а також розраховуватись з працівниками за виконану роботу. Однак для ефективного використання грошових ресурсів підприємство повинно належним чином організувати їх облік та здійснювати контроль за витрачанням [17].

Чітка система бухгалтерського обліку грає важливу роль у забезпеченні економічного зростання. У зв'язку з цим, в умовах ринкової економіки, велике значення має належна організація обліку грошових коштів, вдосконалення методів їх обліку, розвиток теоретичних і практичних аспектів, а також проведення глибокого аналізу ефективності їх використання [17].

Значну важливість мають питання обліку грошових коштів, оскільки фінансова діяльність та звітність підприємства залежать від достовірності та оперативності цього обліку. Для забезпечення точної та надійної інформації про рух коштів, важливо мати чіткий, своєчасний та належний облік, вирішуючи питання, наведені у таблиці 1.2 [17].

Всі касові операції між підприємствами і підприємцями, а також з громадянами, проводяться відповідно до Положення про ведення готівкових операцій в національній валюті в Україні [17].

Відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку, грошові кошти представлені засобами, що зберігаються на поточному рахунку у банку, валютному рахунку та інших рахунках як в межах країни, так і за її межами, а також можуть

знаходиться у касі підприємства. Грошові кошти можуть бути легко конвертовані в платіжні та грошові документи або цінні папери. [17].

Вивчення теоретичних основ та методів ведення обліку готівкових коштів та касових операцій на підприємствах дозволяє виявити можливі недоліки у застосуванні організаційно-методичних принципів облікового процесу, які представлені в таблиці 1.2 [1].

Таблиця 1.2

Організаційні аспекти бухгалтерського обліку грошових коштів

№	Назва облікового процесу	Характеристика організаційно-методичних засад здійснення облікового процесу
1	Завдання (функції) бухгалтерського обліку грошових коштів	<ul style="list-style-type: none"> • Відповідність готівкових операцій вимогам нормативно-правової бази; • Часове та правильне оформлення документів щодо обігу грошових коштів та операцій з ними; • Забезпечення належного зберігання грошових коштів та цінних паперів на підприємстві; • Контроль над ефективним використанням грошових коштів; • Своєчасне та точне здійснення розрахунків з дебіторами; • Регулярне проведення інвентаризації грошових коштів та дебіторської заборгованості; • Адекватне забезпечення зберігання готівкових коштів та контроль їх цільового використання; • Часове та повне відображення в документах та реєстрах бухгалтерського обліку руху коштів у касі підприємства та на рахунках у банківських установах; • Суворе дотримання встановлених правил касових операцій та розрахунків між суб'єктами господарювання; • Забезпечення своєчасності взаєморозрахунків для уникнення санкцій.
2	Проблеми обліку щодо наявності та руху грошових коштів	<ul style="list-style-type: none"> – Несвоєчасне відображення руху коштів у бухгалтерській системі. – Недостатність контролю за зберіганням та використанням коштів. – Неадекватна класифікація грошових коштів та їх правильне відображення у фінансовій звітності. – Відсутність оптимізації надходжень та виплат готівки, а також недостатня інформаційна база для аналізу отриманих та втрачених вигід.
3	Несправності в організаційних і методичних підходах до облікового процесу	<ul style="list-style-type: none"> • Недостатня стандартизація та документування процесів обліку грошових коштів. • Відсутність чітких інструкцій з контролю за рухом та зберіганням грошових коштів. • Неповнота або нечіткість процедур та внутрішніх правил обліку готівки. • Недостатня автоматизація та використання сучасних програмних засобів для покращення ефективності облікового процесу. • Відсутність систематичного контролю та аналізу результатів облікових операцій для виявлення недоліків та напрямків покращення.

Джерело: сформовано на основі [1]

Грошові операції оформлюються відповідно до українського законодавства у бухгалтерських документах. На сучасному етапі серйозною проблемою в обліку грошових операцій є неповне, несвоєчасне та недостовірне реєстрування цих операцій у бухгалтерській системі, що ускладнює визначення реального обсягу грошових коштів на підприємстві через їх неповне або несвоєчасне відображення. Це призводить до додаткових проблем, зокрема, відсутності інформації щодо руху грошових потоків, що ускладнює ефективне управління капіталом та прогнозування можливих збитків для підприємства [1].

Також, проблемою в обліку грошових операцій є ухилення від оподаткування шляхом використання коштів, які не відображені в бухгалтерському обліку. Це може призвести до неправильного розрахунку податкових зобов'язань та інших помилок, які можуть бути виявлені лише під час інвентаризації [1].

Для ефективного контролю за обігом грошових коштів необхідно проводити своєчасний моніторинг надходжень та витрат грошових коштів. Також доцільно планувати прогнозні показники на наступний рік, де буде відображений прогнозований дохід від основної діяльності та витрати за статтями. Надто важливо впровадити автоматизовану систему обліку грошових коштів, що забезпечить високу точність та коректність облікових даних та позитивно позначиться на підвищенні продуктивності праці співробітників [16].

Отже, для поліпшення ефективності управління можна використовувати контрольну систему, яка може істотно вплинути на діяльність підприємства та виявити шляхи покращення його фінансового стану [16].

Організація аналізу грошових коштів на підприємстві передбачає детальний облік і контроль за усіма грошовими операціями. Це включає у себе докладний аналіз грошових потоків, оцінку ризиків та виявлення можливих джерел витрат і надходжень коштів.

Також, організація аналізу грошових коштів включає в себе розробку планів оптимального використання грошових ресурсів, виявлення можливостей для оптимізації фінансових потоків та розробку стратегій управління фінансовими ресурсами.

Отже, коректна організація бухгалтерського обліку грошових коштів вимагає правильного виконання та відображення всіх етапів їх руху, включаючи відповідність нормативно-правовим вимогам, заповнення первинних документів, узагальнення та систематизацію інформації у бухгалтерських регістрах та складання звітності. Аналіз допомагає підприємству ефективно управляти своїми фінансами, мінімізувати ризики та забезпечувати стійке фінансове функціонування..

1.3. Характеристика та аналіз господарської діяльності підприємств

Сучасний ринок роздрібної торгівлі має велику кількість учасників, які постійно змагаються між собою за увагу покупців. Це вимагає від власників рішучих кроків та розробки стратегій, спрямованих на привернення нових клієнтів. Різноманітність ринку роздрібної торгівлі збільшує вимогливість споживачів як до привабливості та якості товарів, так і до додаткових послуг. Також важливо відзначити, що торгівля суттєво впливає на розвиток та баланс внутрішнього ринку, виступаючи посередником у товарно-грошових відносинах між власниками товарів, а також приводить до зайнятості великої кількості працівників [27].

Оскільки роздрібна торгівля визначає ефективний зв'язок між виробником і споживачем, задовольняє потреби населення та сприяє просуванню товарів і послуг на ринок, її розвиток є важливою умовою для економічного розвитку регіонів. Проблеми, що виникають у сфері торгівлі, потребують ефективного вирішення, оскільки мають вплив на економічну, фінансову та соціальну сфери [27].

Основні фактори, які впливають на зміну обороту в роздрібній торгівлі, включають:

- платоспроможність, споживчі можливості та уподобання українського населення;
- стан і проблеми з постачання товарів;
- розвиток матеріально-технічної бази роздрібної торгівлі;

- інституційні зміни в українській торгівлі;
- зростання концентрації торговельних підприємств та конкуренція між ними [25].

Зменшення вільного часу робочого населення позитивно впливає на розвиток роздрібною торгівлі в містах. Такі люди цікавляться різноманітністю магазинів, які розташовані неподалік від їх місця проживання і працюють за продовженим графіком або цілодобово, включаючи торговельні центри. Отже, узагальнюючи характеристики сучасного ринку роздрібною торгівлі, можна виділити його основні риси та напрямки розвитку (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Основні риси та тенденції розвитку сучасного ринку роздрібною торгівлі

Джерело: сформовано на основі [25]

Для оцінки сучасного стану роздрібною торгівлі були проаналізовані основні показники підприємств сфери торгівлі України з 2010 по 2020 рр. Зокрема, було розглянуто кількість суб'єктів господарювання на ринку з урахуванням їх організаційно-правової форми та розмірів підприємств. Також була вивчена

регіональна структура роздрібного товарообороту та склад товарних запасів у підприємствах роздрібної торгівлі, включаючи продовольчі та непродовольчі товари. Це дозволило виявити основні загальні тенденції за різними критеріями відбору, що підтверджуються даними Державної служби статистики України [4].

Кількість суб'єктів господарювання за КВЕД 47 "Роздрібна торгівля" відображена у таблиці 1.3 [4].

Так, у період з 2012 по 2017 рік відбулося поступове зменшення кількості великих підприємств на 46%, середніх – на 21%, малих – на 27% та мікропідприємств – на 25%. Тим часом слід зауважити, що з 2018 по 2019 рік почалося поступове зростання кількості великих, середніх, малих та мікропідприємств на 25%, 2%, 1.8% та 3% відповідно, що пов'язано з поступовим розвитком торгівлі на українському ринку. Крім цього, до 2021 року було зафіксовано подальше збільшення їх кількості. Крім того, у воєнний 2022 рік відбулося зменшення на 82992 одиниць суб'єктів господарювання [4].

Крім того, в період з 2010 по 2022 рік спостерігалось зменшення кількості суб'єктів підприємництва, що займаються роздрібною торгівлею, як юридичних осіб, так і ФОП – на 12306 та 448238 відповідно. Значне скорочення кількості ФОП пояснюється високим рівнем конкуренції, конкурентним тиском та наявністю кризових явищ у вітчизняній економіці [4].

Основні показники роздрібної торгівлі в Україні 2017-2021 роки відображені у таблиці 1.4.

Згідно зі статистичними даними, роздрібний товарооборот показує позитивну динаміку протягом періоду дослідження. На підсумованому зростанні було зафіксовано сповільнення в 2020 році, що було безпосередньо пов'язано з карантинними обмеженнями, які були введені у цьому періоді [4].

Таблиця 1.3.

Кількість суб'єктів господарювання за видом економічної діяльності
47 «Роздрібна торгівля» за 2010–2022 рр.

Показник	Рік												
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Розподіл суб'єктів господарювання за розміром підприємства, одиниць													
суб'єкти великого підприємництва	58	64	86	77	53	46	48	47	51	59	58	71	59
суб'єкти середнього підприємництва	1230	1194	1053	981	914	824	815	834	878	875	910	895	786
суб'єкти малого підприємництва	933710	706056	636141	667842	744239	735417	673688	609093	587450	590895	592296	556480	473609
з них суб'єкти мікропідприємництва	924881	697425	628721	661285	739153	732178	669545	604423	581552	585806	587597	551454	4707702
Розподіл суб'єктів господарювання за організаційно-правовою формою, одиниць													
юридичні особи	22237	22457	20444	20839	17111	16683	14077	14907	15060	15188	13717	14824	9931
фізичні особи-підприємці	912761	684857	616836	648061	728095	719604	660474	595067	573319	576641	579547	542622	464523

Джерело: розраховано на основі [4]

Динаміка основних показників роздрібної торгівлі в Україні за 2017-2021 роки

Показник	Рік				
	2017	2018	2019	2020	2021
Роздрібний товарооборот підприємств роздрібної торгівлі (юридичних осіб), млн. грн	586330,1	668369,6	793479,2	868283,3	1044516,5
Питома вага в роздрібному товарообороті, %:	100	100	100	100	100
- продовольчі товари	39,8	43,3	42,4	44,2	43,1
- непродовольчі товари	60,2	56,7	57,6	55,8	56,9
Оборот роздрібної торгівлі, млн.грн	815344,3	930629,2	1094045,8	1201624	1443832,9
Індекс фізичного обсягу роздрібного товарообороту, у % до попереднього року	106	105,8	111,4	107,2	110,9

Джерело: розраховано на основі [4]

Товарооборот роздрібної торгівлі є зростаючим показником, який включає обсяги товарообороту юридичних підприємств та фізичних осіб-підприємців. Індекс фізичного обсягу роздрібного товарообороту має хвилеподібний характер, при цьому найбільший приріст був зафіксований у 2019 році [19].

До початку воєнного конфлікту, роздрібна торгівля була однією з найбільш прибуткових галузей української економіки. У 2021 році дохід роздрібної торгівлі становив 9,4 мільярди доларів. Після 24 лютого кількість магазинів скоротилася на 29%, однак через півроку цей показник впав до 17%, що свідчить про позитивну динаміку збільшення кількості працюючих магазинів [19].

Згідно з даними Державної служби статистики, обсяг роздрібної торгівлі в 2021 році збільшився на 10,9%. Однак через війну цей сегмент торгівлі зазнав значних збитків, які становлять вже 50 млрд грн на початок червня 2022 року. Крім втрат в роздрібній торгівлі, також спостерігається зменшення бюджетних надходжень. Наприклад, за період з січня по травень 2022 року обсяг сплачених податків становив \$361 млн, що на 23% менше, ніж за аналогічний період 2021 року, коли ця сума складала \$452 млн. Загалом у минулому році галузь сплатила близько \$1,1 млрд податків і зборів до бюджетів різних рівнів [6].

Протягом перших п'яти місяців війни провідні компанії виплатили приблизно 15 млрд гривень податків. Декілька підприємств внесли податкові внески наперед, щоб підтримати економіку країни.

Протягом перших п'яти місяців повномасштабної війни Центр розвитку інновацій, разом з Офісом з розвитку підприємництва та експорту та національним проектом Дія.Бізнес, проаналізували розвиток підприємництва в Україні. За цей період реєстрація нових підприємств продовжила демонструвати позитивну динаміку відновлення, яка почалася у квітні. Кількість новозареєстрованих суб'єктів господарювання зростає щомісяця - від 15 тисяч у квітні до понад 22 тисяч у липні. Код КВЕД "Оптова та роздрібна торгівля; ремонт транспорту" займає лідируючі позиції за кількістю нових ФОПів і складає 21799 з 64769 загальної кількості, що означає, що торгівля становить 33,7% від загальної кількості ФОПів. [26].

Аналіз регіонального розподілу роздрібногo товарообороту підприємств наводиться в табл. 1.5.

Таблиця 1.5

Обсяги роздрібногo товарообороту підприємств по регіонах у 2021 році [4]

Регіони	Роздрібний товарооборот, тис.грн.	У тому числі		
		через мережу Інтернет	за допомогою платіжних карток	за договорами банківського кредиту
1	2	3	4	5
Україна	1044516480,2	27884348,9	413434936,3	21547287,2
Вінницька	24991348,9	491092,8	7988048,2	421493,4
Волинська	16570123,2	405370,0	5251500,7	360371,1
Дніпропетровська	102431576,9	1670599,3	40240175,2	2833411,1
Донецька	28819144,7	533472,1	10673649,2	1023898,7
Житомирська	22162029,0	462027,1	7529279,5	586227,1
Закарпатська	19234550,0	311130,7	5264929,1	265956,2
Запорізька	44126229,7	689257,1	16908588,7	1291961,2
Івано-Франківська	20748103,9	405929,1	6852538,0	453669,2
Київська	95103621,3	1411480,5	39512023,7	1172848,2
Кіровоградська	18615220,3	210075,6	6387839,7	460009,3
Луганська	7302646,6	126740,1	2754278,8	253583,2
Львівська	67023421,0	1559629,9	23697022,3	1055899,2
Миколаївська	22536859,5	491050,2	8218250,0	762659,1
Одеська	80329325,2	2318448,4	30182459,9	1544414,0

Продовження табл. 1.5

1	2	3	4	5
Полтавська	31166595,4	652109,7	11010961,7	846452,1
Рівненська	16883075,4	354732,5	5579204,4	318396,8
Сумська	16870407,0	322828,5	6148553,2	431557,8
Тернопільська	12975866,3	294857,7	4170683,0	179948,9
Харківська	67946596,2	1349945,9	28352919,6	1673030,4
Херсонська	20658092,7	287671,8	6672618,6	578433,3
Хмельницька	19481579,9	411002,0	5355455,1	428270,5
Черкаська	21066039,1	439150,5	7418618,6	534632,2
Чернівецька	10908008,5	261082,2	3097804,5	155214,7
Чернігівська	17190256,6	340445,0	6811290,2	325114,0
м. Київ	239375762,9	12084220,2	117356244,4	3589835,5

Джерело: розраховано на основі [4]

З даних табл. 1.5 видно, що основна частина роздрібного товарообігу відбувається за допомогою платіжних карток (413,434,936.3 тис. грн). Найбільший обсяг роздрібного товарообороту підприємств у 2021 році був зафіксований у місті Києві (239,375,762.9 тис. грн) та в Дніпропетровській області (102,431,576.9 тис. грн) [4].

Оскільки роздрібний товарообіг є ключовим показником функціонування торговельного підприємства, що відображає результат його діяльності зі збирання коштів від населення та створення умов для отримання прибутку, можна підкреслити, що саме цей показник визначає ринкову позицію підприємства.

Зрозуміло, що розвиток торгівлі, у тому числі роздрібної, як галузі економіки України потребує формування ефективної державної політики, особливо в умовах війни. Основним завданням держави має бути створення конкурентноспроможного середовища та подолання монополізму на ринку торгівлі, а також підтримка просування виробів вітчизняних виробників.

Отже, аналіз поточного стану роздрібної торгівлі в Україні на макрорівні дозволив визначити основні тенденції і напрямки розвитку цієї сфери. Відомо, що роздрібна торгівля виступає важливим компонентом вітчизняної економіки, що підтверджується статистичними даними і свідчить про її значущість.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

1. Засновуючись на проведеному дослідженні, можна зробити висновок, що ефективність діяльності підприємства залежить від належної організації обліку грошових коштів, оскільки операції, пов'язані з рухом грошових коштів, є основою їх господарської діяльності..

2. Побудова належної системи бухгалтерського обліку коштів передбачає правильне виконання та відображення всіх етапів їх руху: від відповідності нормативно-правовим вимогам, заповнення первинних документів, узагальнення та систематизації інформації в регістрах до складання звітності. Таким чином, на достовірно організованому бухгалтерському обліку потоків коштів будується державне регулювання грошово-кредитних відносин, як механізм запобігання фінансовим шахрайствам та порушенням законодавства. Належний та своєчасний бухгалтерський облік грошей сприятиме дотриманню розрахункової та касової дисципліни, що підвищуватиме ефективність використання найбільш ліквідних активів підприємства.

3. Сьогодні важко переоцінити роль торгівлі у нашому житті. Торговельна галузь стрімко розвивається, і це неможливо без участі роздрібних підприємств, які є посередниками між виробником і споживачем. Ці підприємства роздрібною торгівлі впровадили стратегії зниження витрат. Але через пандемію, військові дії та економічні та політичні проблеми, власники підприємств мусять вживати додаткові заходи для того, щоб знову зробити свій бізнес прибутковим.

4. Для стимулювання комерційної діяльності необхідно впровадження інновацій, використання сучасних методів взаємодії, консолідації, інтеграції й автоматизації, що дозволить покращити ефективність управління роздрібною торгівлею як на сьогодні, так і в майбутньому. З свого боку, уряд повинен підтримувати розвиток роздрібною торгівлі шляхом надання державної підтримки, поліпшення інвестиційного клімату в галузі та сприяння зростанню споживчого попиту серед населення. Уряду потрібно визначити чітку стратегію розвитку роздрібною торгівлі відповідно до сучасних вимог.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

2.1. Завдання і роль системи обліку і аналізу грошових коштів на підприємствах роздрібно́ї торгівлі

Облік і аналіз грошових коштів відіграють важливу роль у фінансовому управлінні організації. Їх метою є забезпечення ефективного управління грошовими потоками, оптимізація раціонального використання грошових ресурсів та забезпечення фінансової стабільності підприємства. Аналіз грошових потоків допомагає виявляти тенденції у фінансовій діяльності, оцінювати фінансову стійкість та ризики, приймати обґрунтовані управлінські рішення і стратегії. Облік грошових потоків дозволяє вести контроль за фінансовими операціями, розподіляти ресурси, визначати вартість управлінських рішень та забезпечити точність фінансової звітності.

Бухгалтерський облік на підприємстві виконується відповідно до принципів та методів бухгалтерського обліку. Його правильне ведення забезпечує точну та надійну інформацію про грошові потоки. Основними завданнями обліку грошових коштів є:

- 1) здійснення грошових бухгалтерських операцій при розрахунках з постачальниками та підрядниками;
- 2) забезпечення контролю за касовими операціями та розрахунковою дисципліною;
- 3) своєчасне та точне оформлення документів з грошовими господарськими операціями, щоденний контроль за готівковими коштами, їх використання та збереження, а також за цінними паперами в касі підприємства;
- 4) проведення періодичної інвентаризації грошових коштів та відновлення її результатів на відповідних рахунках бухгалтерського обліку;
- 5) дотримання національних стандартів бухгалтерського обліку і наданням адекватної, достовірної та неспотвореної інформації про рух грошових коштів та їх еквівалентів, який відбувся на підприємстві протягом певного періоду.

б) Пошук найкращих можливостей вкладення вільних грошових коштів як джерело фінансових інвестицій, що в свою чергу може приносити дохід підприємству.

На рисунку взаємозв'язків (рис. 2.1) показано, як функціонують грошові потоки у процесі діяльності організації, відображаючи фінансові відносини з контрагентами, кредитними установами, засновниками та персоналом. Ці потоки представлені у вигляді руху грошей у межах різних сегментів, відокремлюючи їх на операційні, інвестиційні та фінансові. Такий розподіл грошових потоків у фінансово-господарській діяльності організації відповідає Міжнародним стандартам фінансової звітності № 7 (операційні, інвестиційні та фінансові потоки).

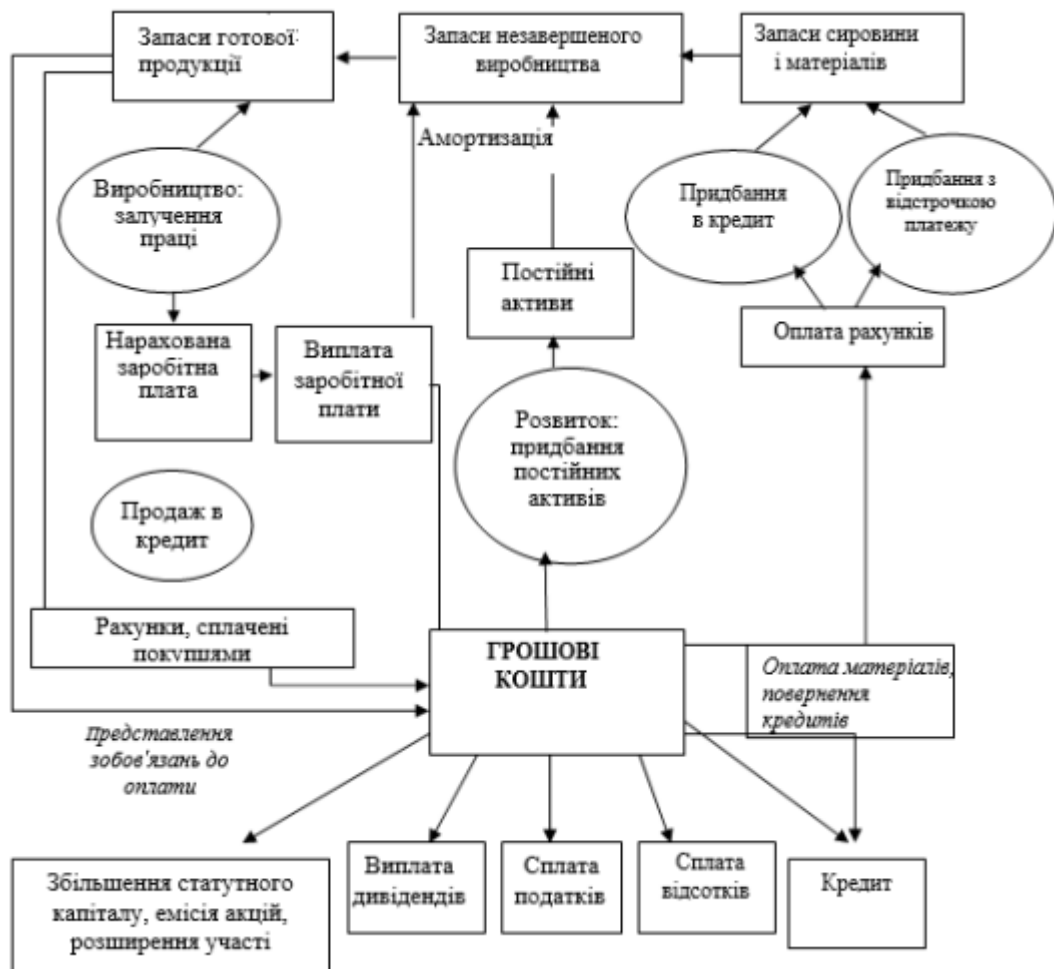

Рис. 2.1. Взаємозв'язок та рух грошових коштів у процесі фінансово-господарської діяльності підприємства

Джерело: розроблено автором

Управління грошовими коштами охоплює організацію їх руху, планування та прогнозування, проведення аналізу в минулому та прогнозування в майбутньому, укладання своєчасних кредитних угод з банком для забезпечення потреб у кредитуванні та оборотному капіталі, а також врегулювання взаємин з покупцями та постачальниками з урахуванням умов продажу та закупівлі товарів із відстроченням платежу.

На сьогоднішній день законодавство країни є ключовим фактором обліку грошових коштів, яке необхідно враховувати, оскільки навіть найменше порушення може призвести до юридичних наслідків.

В ході здійснення фінансових розрахунків важливу роль відіграє оперативність у прийнятті рішень та отримання необхідної інформації. Для підприємств з великими грошовими оборотами важливо мати змогу в будь-який момент часу отримати актуальну інформацію про залишок грошових коштів на рахунку. В умовах великого обсягу роботи бухгалтеру може бути складно безпосередньо особисто передавати паперову інформацію до банку. Використання інформаційних технологій значно прискорює інформаційний потік в бухгалтерському обліку касових операцій. Щоб своєчасно та в повному обсязі висвітлювати інформацію, пов'язану з касовими операціями, необхідно пам'ятати про обмеження залишку готівки (контроль каси), прибутковий та видатковий касові ордери. Касові операції оформлюються касовими ордерами, видатковими відомостями, розрахунковими документами, електронними платіжними засобами та іншими касовими документами [16].

Кожна облікова політика підприємства складається з різних компонентів, які взаємодіють між собою. Зокрема, можна виділити технічну, організаційну та методичну складові. Технічна складова полягає в структурі та організації бухгалтерської служби, аналітичний підхід ведення обліку; організаційна складова визначає структуру обліку, розподіл відповідальності і т.д.; методична складова включає методи та процедури організації бухгалтерського обліку. Ці три складові є найбільш важливими, тому ми зупинимось на них [1].

Управління грошовими операціями на підприємстві є важливим інструментом для стабілізації його функціонування. Грошові кошти виступають матеріальним забезпеченням виробництва та результативним використанням ресурсів. Тому для ефективного планування і контролю грошових операцій необхідно спочатку провести аналіз грошових потоків, який відіграє ключову роль у визначенні обсягів та досягненні поставлених цілей на підприємстві.

Роль аналізу грошових коштів полягає в оцінці ефективності управління грошовими ресурсами підприємства. Цей аналіз допомагає розкрити різноманітні аспекти фінансової діяльності, такі як ліквідність, платоспроможність, ефективність використання коштів та фінансова стійкість. Він дозволяє виявити тенденції та міжперіодні зміни в розподілі грошових потоків, а також ризики асоційовані з цими потоками.

Аналіз грошових коштів також становить важливу частину управлінського обліку, оскільки ці дані дозволяють приймати обґрунтовані управлінські рішення, виявляти можливості для оптимізації фінансових процесів та зменшення ризиків.

Завдання аналізу грошових коштів - це оцінка та вивчення грошових потоків та їх використання в організації. Аналіз грошових коштів допомагає виявити тенденції у фінансових операціях, ефективність управління грошовими ресурсами, ризики та можливості для оптимізації фінансових процесів. Це також дозволяє виявити ліквідність організації, її платоспроможність та можливості для покращення фінансової стійкості.

Аналіз грошових коштів також включає в себе оцінку фінансових коефіцієнтів, прогнозування фінансових результатів та прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо використання грошових ресурсів. Отже, аналіз грошових коштів відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової стійкості та ефективного управління фінансами підприємства.

Таким чином, облік і аналіз грошових коштів є важливим інструментом для забезпечення фінансової раціональності та успішного функціонування підприємства.

2.2. Облік грошових коштів на підприємствах роздрібно́ї торгівлі

Професійно організований бухгалтерський облік грошових коштів на підприємстві є критичним для його успіху та стабільності, оскільки це дозволяє забезпечити належний контроль за грошовими операціями.

Готівкові та безготівкові грошові кошти тісно пов'язані з щоденною діяльністю підприємства. Наприклад, готівка, отримана від продажу, утримується в касі підприємства протягом дня, а в кінці робочого дня здається в банк для зачислення на поточний рахунок підприємства або будь-який інший рахунок. Гроші, зароблені від продажу або зараховані в банк у готівковій формі, використовуються для безготівкових розрахунків з підприємствами, сплати податків та виплати заробітної плати. Згодом, для виплати заробітної плати з рахунків підприємства списуються гроші, тобто виглядає готівка.

Завдання обліку грошових коштів полягає у систематичному реєструванні та узагальненні всіх фінансових операцій, пов'язаних з грошовими потоками підприємства. Це охоплює фіксацію доходів та витрат, ведення рахунків, реєстрацію касових операцій, контроль за банківськими операціями та інші фінансові трансакції. Також метою обліку грошових коштів є контроль за фінансовими ресурсами, забезпечення точності фінансової звітності та дотримання внутрішнього фінансового контролю. Правильно виконаний облік грошових коштів дозволяє забезпечити достовірну та об'єктивну інформацію для управління підприємством, прийняття обґрунтованих управлінських рішень та забезпечення фінансової стабільності підприємства.

Для ведення бухгалтерського обліку та контролю за рухом грошових коштів використовуються спеціальні рахунки бухгалтерського обліку грошових коштів. Ці рахунки призначені для узагальнення інформації про залишки грошових коштів на підприємстві. Незалежно від форм власності, організаційно-правових форм і видів діяльності, а також окремих балансів для філій або інших відокремлених підрозділів юридичних осіб, застосовується один затверджений план рахунків [17].

Субрахунки для синтетичних рахунків бухгалтерського обліку обираються і

затверджуються підприємством самостійно, з урахуванням його власних потреб та особливостей управління, контролю, аналізу та звітності. Якщо на підприємстві застосовується Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємства і організацій, то бухгалтерський облік ведеться з використанням субрахунків, визначених у цій Інструкції [17].

Облік на підприємстві може бути організований за трьома підходами: централізований, децентралізований та змішаний. Централізований підхід передбачає, що облік контролюється одним центром. Цей метод може застосовуватися як у державних установах, так і в приватному секторі. Децентралізований підхід що означає індивідуальне застосування правил обліку для кожного об'єкта окремо. Третій, найбільш поширений, змішаний підхід полягає в поєднанні перших двох. При цьому методі "централізоване регулювання встановлює основні правила та принципи обліку, які зберігають доступність та корисність фінансової інформації [1].

Відмінність відображення бухгалтерських операцій з готівкою полягає в обов'язковому наявності відповідного документаційного підтвердження для кожної операції. Наприклад, при надходженні готівки до каси підприємства застосовується прибутковий касовий ордер, а при видачі - видатковий касовий ордер. Зібрані дані з ордерів реєструються в касовій книзі, де фіксуються залишки готівки на початок робочого дня, обороти за день та залишки на його кінець. Як правило, "фактичний залишок має співпадати з залишком, зазначеним у касовій книзі. Видані касові ордери також реєструються в журналі реєстрації прибуткових та видаткових касових ордерів. Операції з надходження та видачі грошових коштів фіксуються окремо [3].

Облік грошових коштів на поточних рахунках ведеться за синтетичним рахунком 31 "Рахунки в банках", який розділяється на основні субрахунки: 311 "Поточні рахунки в національній валюті" та 312 "Поточні рахунки в іноземній валюті". В ТОВ «ТС ПЛЮС» здійснюються найпоширеніші операції, використовуючи зазначені субрахунки. Основний рахунок в національній валюті

використовується для оплати заборгованості перед постачальниками, сплати податків, виплати заробітної плати, зарахування виручки від реалізації продукції тощо. Оскільки підприємство експортує товари, то виручка від нерезидентів зараховується на валютний рахунок підприємства [17].

Рахунок 30 «Готівка» відображає надходження грошових коштів за дебетом та виплати готівки з каси підприємства за кредитом. Цей рахунок призначений для узагальнення інформації про наявність та рух готівки у касі підприємства. Субрахунок 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті» використовується для обліку іноземної валюти, яка зберігається на поточних рахунках у банку в робочому плані рахунків [17].

Підприємства можуть відкривати рахунки в банку, на яких вони обліковують грошові документи та грошові кошти в дорозі, як у національній, так і в іноземній валюті. Грошові документи, такі як оплачені путівки в будинки відпочинку та санаторії, поштові марки, проїзні талони на службові поїздки та інші, що знаходяться в касі підприємства, обліковуються на субрахунках 331 «Грошові документи в національній валюті» та 332 «Грошові документи в іноземній валюті» [17].

Аналітичний облік грошових документів здійснюється з урахуванням їхніх видів. Грошові кошти у дорозі, які обліковуються на субрахунках 333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті» і 334 «Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті», включають в себе дохід, отриманий підприємством за послуги, виконані роботи або реалізовану готову продукцію, які вже внесені до каси банку чи поштового відділення для зарахування на поточний рахунок, але ще не зараховані за призначенням. При видачі цих коштів, підтвердженням для їх відображення в обліку є копії супровідних відомостей на видачу коштів інкасаторам банку, квитанція від установи банку або поштового відділення тощо [17].

На рахунку 35 «Поточні фінансові інвестиції» відбувається облік короткострокових фінансових вкладень, який має два субрахунки: 351 "Еквіваленти грошових коштів", 352 "Інші поточні фінансові інвестиції". Покупка (отримання) еквівалентів грошових коштів та поточних фінансових інвестицій

відображається за дебетом рахунку 35, за кредитом - зменшення їх вартості та зняття [17].

Еквіваленти грошових коштів - це різновид фінансових інвестицій, які відображаються на рахунку 35 "Поточні фінансові інвестиції". Для того, щоб вони вважалися еквівалентами грошових коштів, фінансова інвестиція повинна бути легко конвертована в гроші. Депозитні сертифікати з терміном погашення до 3 місяців, казначейські векселі є прикладами еквівалентів грошових коштів [17].

Безготівкові розрахунки, як правило, здійснюються за допомогою платіжних систем, веб-сайтів та систем клієнтського банкінгу різних банківських установ. Проведення платежів на поточних рахунках у банку організації підтверджуються платіжними дорученнями, які формує та відправляє бухгалтер організації. Після підписання ключами та перевірки правильності заповнення даних банком, платіж виконується. Бухгалтерське списання здійснюється на основі банківського випису по поточному рахунку в банку.

Безготівкові розрахунки здійснюються виключно з підтвердженими розрахунковими документами у електронному або, менш часто, у паперовому форматі, згідно з вимогами Закону України «Про банки та банківську діяльність» [17].

Згідно рішення НБУ «Про впровадження міжнародного номеру банківського рахунку (IBAN) в Україні» № 162 від 28 грудня 2018 року», українські банки розпочали видачу рахунків відповідно до світових стандартів IBAN (International Bank Account Number). Ці рахунки є унікальними, оскільки полегшують ідентифікацію клієнта. Проте, IBAN не змінює основний номер банківського рахунку клієнта, а лише надає додаткову інформацію [17].

Рахунок має довжину 29 символів і складається з наступних компонент:

- 1) 2 символи – код країни (UA – Україна);
- 2) 2 символи – контрольний числовий код, який розраховується за спеціальним алгоритмом для унеможливлення помилок введення номерів;
- 3) 6 символів – числовий код банку МФО;
- 4) 5 символів – нулі, що доповнюють рахунок до 29 символів;

5) 14 символів – номер рахунку. [17].

Операції в безготівковій формі зазвичай є швидкими та оперативними, але іноді можуть виникати ситуації, коли обробка платежу займає більше часу. Іноді це може займати до трьох банківських днів. У разі, якщо затримка обумовлена помилкою в реквізитах, кошти повертаються на рахунок відправника протягом трьох робочих банківських днів.

У випадку впровадження в банках України можливості відкриття поточних рахунків з криптовалютою та можливості з'яву електронної гривні, бухгалтерський облік безготівкових розрахунків зазнає істотних змін. Однією з таких змін є необхідність обліку цифрових валют.

Рахунок 31 "Рахунки в банках" призначений для обліку наявності та руху грошових коштів, що знаходяться на розрахункових рахунках в банку та можуть бути використані для поточних операцій [18]. Запропоновано доповнити 3 клас рахунків рахунок 31 "Рахунки в банках" субрахунками:

317 - Спеціальний банківський рахунок в е-гривні;

318 - Спеціальний банківський рахунок в криптовалюті [18].

З використанням запропонованих субрахунків буде можливість відстежувати залишки цифрових валют, напрямки витрат та періодичність надходження. Цей підхід не буде додатковим навантаженням для співробітників бухгалтерії, оскільки при інтеграції банківської системи обслуговування з бухгалтерськими програмами ці процеси будуть автоматизовані.

При здійсненні торгівлі за готівку підприємство повинно проводити розрахунки, використовуючи реєстратори розрахункових операцій, або здійснювати безготівкові розрахунки за продані товари (надані послуги) через банківські установи.

Існують два типи реєстраторів розрахункових операцій: класичні та програмні. Класичні реєстратори розрахункових операцій є стандартними пристроями, які щоденно використовуються в більшості магазинів, закладів громадського харчування та інших закладах. Програмні реєстратори розрахункових операцій представлені спеціальною платформою, яка потребує

встановлення на смартфон, планшет чи інший тип комп'ютерної техніки. Для кращого розуміння можна розглянути порівняльну таблицю класичного та програмного реєстратора розрахункових операцій (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Відмінності класичного та розрахункового РРО [23]

Критерій	Класичний РРО	Програмний РРО
Обслуговування	Необхідна щомісячна оплата, виникають проблеми з обслуговуванням	Всі консультації проводяться в онлайн-режимі, враховуючи зміни у законодавстві
Зберігання інформації	Інформація зберігається тільки на касовій стрічці	Усі операції зберігаються протягом використання програмного РРО.
Друк чеків	Чеки видаються тільки у паперовому форматі.	Чеки можуть бути виписані у паперовій або електронній формі та надіслані на електронну пошту або телефон.
Процедура реєстрації	Потрібно придбати та встановити РРО, укласти договір з центром сервісного обслуговування та зареєструватися в ДПС.	Для використання необхідно придбати смартфон, планшет або ноутбук, завантажити чи зареєструватися в онлайн РРО та зареєструватися в ДПС.
Термін використання	Приблизний строк експлуатації - 7 років.	Термін експлуатації необмежений.

Джерело: сформовано на основі [23]

Загалом, введення РРО можна розглядати з різних ракурсів, і всі результати спостережень можна розділити на дві категорії. Перша категорія - це переваги, серед яких важливіші наступні:

- РРО дозволяє проводити точний облік товарів;
- Сканування штрих-кодів для отримання точної вартості товару з бази даних;
- Можливість відстеження всієї інформації про розрахункові операції, таких як дата, час, форма оплати і т. д.;
- Здатність розраховувати різні знижки на товари та обчислювати податки;
- Легкий доступ до формування звітності за будь-який період в потрібний момент.

У перерахованому вище списку розглядаються переваги для суб'єктів господарювання. Що стосується переваг з точки зору держави, закон про

обов'язкове встановлення РРО передбачає збільшення надходжень до державного та місцевих бюджетів. З огляду на те, що багато підприємств намагаються уникнути оподаткування, значна частина бізнесу залишається в тіні. Також деякі фізичні особи-підприємці, щоб не втратити бажану категорію єдиного податку, ховають свої доходи або відображають їх не повністю [17].

Другою категорією результатів є недоліки використання РРО. Основними недоліками є:

- перевищення доходів, що може призвести до втрати можливості користування спрощеної системи оподаткування та сплати єдиного податку;
- збільшується ймовірність отримання штрафів у випадку відсутності належного обліку та документообігу, що може призвести до збільшення витрат на пошук та доставку документів;
- збільшена ймовірність несподіваних перевірок, оскільки під час реєстрації РРО необхідно вказувати точну адресу встановлення пристрою.

Отже, в ході бухгалтерського обліку грошових коштів корисним є розподілити процес на наступні етапи [1]:

- 1) первинний облік - це оформлення документів (КО-1, КО-2, КО-3, КО-4, КО-5, платіжне доручення, виписка банку);
- 2) поточний облік - аналітичні та синтетичні дані реєструються в облікових регістрах (Журнал 1 та відомості 1.1, 1.2, 1.3);
- 3) зведений – всі накопичені дані використовуються для утворення звітності.

Для надання керівництву підприємства необхідної облікової інформації про стан розрахунків, залишки грошових коштів на балансі підприємства та рух грошових коштів, доцільно використовувати звіти фінансової звітності.

Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», баланс (звіт про фінансовий стан) є звітом, що відображає фінансовий стан підприємства, у тому числі його активи, зобов'язання та власний капітал на звітну дату. У балансі, стаття "Гроші та їх еквіваленти" відображає залишки на початок та на кінець звітного періоду [17].

Для відображення готівкових коштів, коштів на рахунках в банках, що

можуть бути легко доступні для щоденних операцій, а також грошей в дорозі, електронних грошей та еквівалентів грошей у балансі (звіті про фінансовий стан) використовується рахунок 1165 "Гроші та їх еквіваленти". Ця стаття включає гроші як в національній, так і в іноземній валюті [17].

Звіт про рух грошових коштів - це звіт, що містить інформацію про надходження та витрати грошових коштів внаслідок господарських операцій підприємства станом на звітну дату. Цей звіт подається тільки як частина щорічної фінансової звітності. Суб'єкти господарювання, які не повинні подавати цей звіт, включають банки, бюджетні установи, суб'єкти малого підприємництва та представництва іноземних підприємств. Звіт про рух грошових коштів відображає всі операції з грошовими коштами протягом звітного періоду в операційних, інвестиційних та фінансових активах [17].

Звіт про рух грошових коштів визначає ефективність управління грошовими ресурсами підприємства, тобто його здатність раціонально використовувати кошти для виплати боргів і забезпечення операційних витрат.

Цей звіт може бути корисним як для внутрішніх, так і для зовнішніх користувачів. Внутрішнім користувачам він надає безпосередній огляд фінансового стану підприємства, що сприяє у прийнятті управлінських рішень, розробці стратегії та плануванні наступного звітного періоду. Щодо працівників, цей звіт може відображати результати їхньої праці за звітний період, дозволяючи зробити висновки щодо необхідності продовжувати в тому ж напрямку або внести зміни в їхню діяльність.

Для поліпшення управління грошовими потоками та забезпечення достовірності результатів моделювання, критично важливо мати достовірні вихідні дані. Багато в чому якість фінансової звітності залежить від того, наскільки вона уникне інформаційних упущень та необґрунтованих акцентів і задовольнить потреби як її складачів, так і користувачів.

Підсумовуючи вищесказане, можна зазначити, що основні принципи управління грошовими потоками організації для збільшення її ринкової вартості включають у себе:

- розгорнуту фінансову звітність, що включає складання звітів про рух грошових коштів, прибутки та збитки, а також створення агрегованого балансу;
- збалансованість інтересів працівників та керівників організації, що сприяє ефективному та обґрунтованому виконанню своїх функціональних обов'язків;
- адекватне планування, моніторинг та фінансовий аналіз фінансової стійкості торгового підприємства з метою своєчасного виявлення неефективного управління оборотними активами та коригування управлінських впливів;
- згодження витрат та отримання коштів на всіх рівнях поточного руху грошових активів шляхом раціонального використання прибутку та амортизаційного фонду, емісії облігацій, акцій та інших цінних паперів;
- розроблення нормативної бази та уніфікація облікової політики для ефективного використання вільних коштів для інвестування та фінансових операцій;
- класифікація та узагальнення чинників, що визначають ефективність управління грошовим потоком, а також визначення цілей управління дебіторською заборгованістю та запасами;
- створення та оптимізація внутрішнього документообігу управління грошовими потоками.

2.3. Аналіз грошових коштів на підприємствах роздрібно́ї торгівлі

В сучасних умовах керівництво будь-якого підприємства прагне покращити фінансовий стан бізнесу. Однак з урахуванням подій, які відбулися в нашій країні цього року, такі дії вкрай важко здійснювати. Проте, на нашу думку, процес керування грошовими операціями на підприємстві є вагомим інструментом для стабілізації його функціонування. Грошові кошти відображають матеріальне забезпечення виробництва та результативне використання ресурсів. Тому для управління грошовими операціями необхідно провести аналіз грошових потоків, оскільки цей аналіз відіграє ключову роль у плануванні обсягів та досягненні

поставлених цілей підприємства.

Аналіз грошових коштів включає в себе декілька аспектів: методи формування та обробки інформації про грошові кошти; оцінку поточного стану; прогнозування тенденцій; визначення резервів для поліпшення управління грошовими коштами [30].

Для кращого розуміння цих концепцій, можна проаналізувати фінансовий звіт на прикладі сільськогосподарського підприємства ТОВ «ТС ПЛЮС». Цей аналіз надає користувачам інформацію, яка допомагає керівництву та співробітникам оцінити минулу діяльність, визначити поточний стан справ та забезпечити усіма необхідними даними для кращого прогнозування та планування грошових потоків у майбутньому [30].

На рисунку 2.2 відображено етапи, які були пройдені при аналізі грошових потоків на вивченому підприємстві.

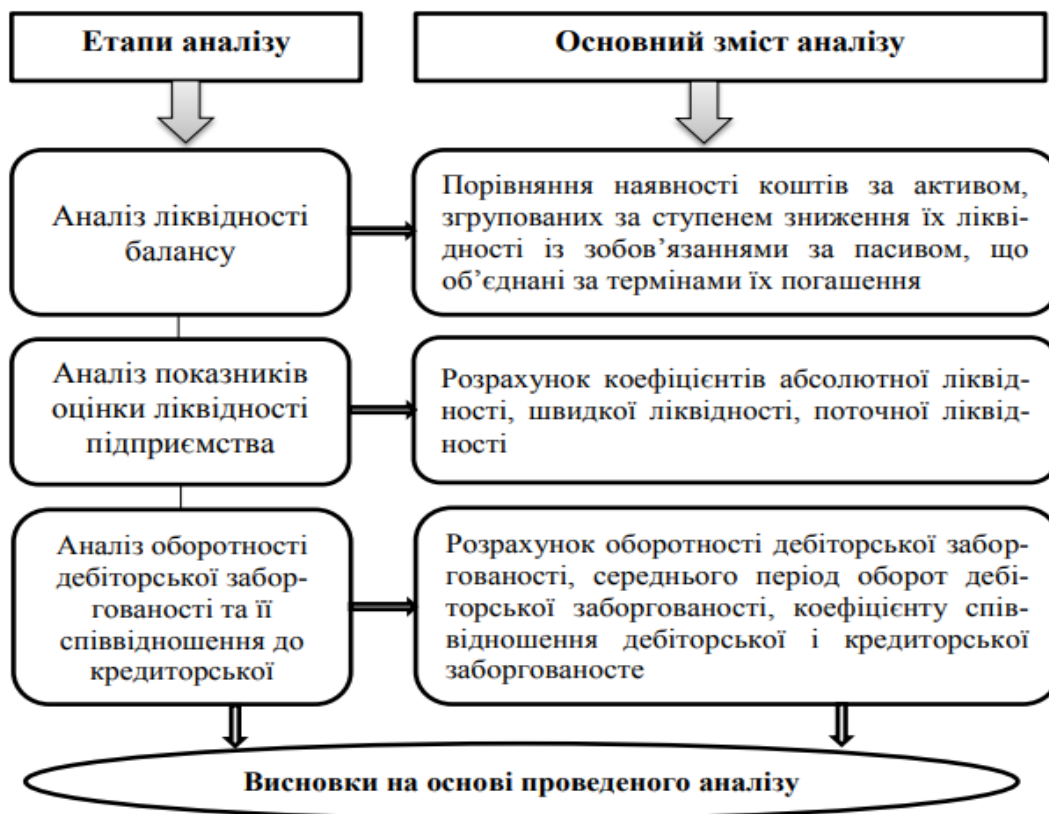

Рис. 2.2. Основні етапи аналізу грошових потоків підприємства

Джерело: сформовано на основі [30]

Основні етапи аналізу грошових потоків підприємства. Платоспроможність

підприємства є важливим показником фінансового стану, який визначає, наскільки швидко підприємство здатне виконати свої фінансові зобов'язання. Цей показник відображається у ліквідності балансу, яка визначається порівнянням наявних коштів, відображених у активі, та їх ліквідністю, з зобов'язаннями, сформованими за термінами їх погашення [14].

Тож давайте розглянемо перший етап аналізу – це аналіз ліквідності балансу. Для того, щоб здійснити більш зрозумілий та детальний аналіз, ми порівняли показники 2020 та 2021 років на підставі фінансової звітності за 2021 рік. Отримані результати представлені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз ліквідності баланс ТОВ «ТС ПЛЮС», тис. грн.

Упорядкування активів балансу	Роки		Упорядкування пасивів балансу	Роки	
	2021	2022		2021	2022
Високоліквідні активи, А1 (1160,1165)	31419	41804	Найтерміновіші зобов'язання, П1 (1610, 1615, 1620, 1621, 1625, 1630, 1660, 1690)	397098	416157
Швидколіквідні активи, А2 (1125, 1130, 1135, 1136, 1155)	134802	167092	Короткострокові пасиви, П2 (1600)	239069	259312
Повільноліквідні активи, А3 (1100, 1110, 1170, 1190)	359024	393627	Довгострокові пасиви, П3 (1595)	3887	3237
Важколіквідні активи, А2 (1095, 1200)	279388	281664	Постійні пасиви, П4 (1495, 1700)	164579	205481
Баланс	804633	884187	Баланс	804 633	884 187

Джерело: розраховано на основі [5]

Для визначення ліквідності підприємства необхідно порівняти активи та зобов'язання відповідно за їх категоріями. Ліквідний баланс забезпечується тоді, коли виконуються такі нерівності [20]:

$$A 1 \geq П 1;$$

$$A 2 \geq П 2;$$

$$A 3 \geq П 3;$$

$$A 4 \leq П 4.$$

Отже, з урахуванням проведеного аналізу можна прийти до висновку, що

баланс підприємства є майже неліквідним, оскільки виконується правильно лише третя нерівність.

За даними ТОВ «ТС ПЛЮС» станом на кінець 2021 року отримуємо наступні результати:

$$A 1 = 41804 \leq П 1 = 416157;$$

$$A 2 = 167092 \leq П 2 = 259312;$$

$$A 3 = 393627 \geq П 3 = 3237;$$

$$A 4 = 281664 \geq П 4 = 205481.$$

Наступним етапом аналізу грошових потоків є оцінка показників ліквідності підприємства. Для отримання результатів цього етапу необхідно розрахувати наступні фінансові показники: коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності [20]. Розрахунок індикаторів ліквідності для ТОВ "ТС ПЛЮС" наведено у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Показники ліквідності ТОВ «ТС ПЛЮС»

Показники	Роки					Відхилення 2022 р. до 2018 р.,+,-	Нормальні обмеження
	2018	2019	2020	2021	2022		
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,07	0,07	0,06	0,05	0,06	-0,01	> 0,5
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,81	0,81	0,90	0,83	0,89	0,08	> 2
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,23	0,32	0,28	0,26	0,31	0,08	> 0,5

Джерело: розраховано на основі [5]

Отже, після проведення аналізу показників можна зробити наступні висновки:

1) показник абсолютної ліквідності у 2022 році становить на 0,01 менше, ніж у 2018 році, проте він все ще залишається нижчим за норму. У такому випадку, підприємство може вирішити залучити кредитні кошти або реалізувати частину менш потрібних активів, щоб збільшити кількість найбільш ліквідних активів;

2) коефіцієнт поточної ліквідності у звітному періоді збільшився на 0,08 у порівнянні з 2018 роком. Показник 0,89 станом на кінець 2022 року можна вважати низьким, що свідчить про те, що підприємство не є платоспроможним;

3) в 2022 році показник швидкої ліквідності не досягнув нормального рівня, хоча він збільшився на 0,08 у порівнянні з 2021 роком. У 2022 році цей показник становив 0,31, тоді як він мав би бути більшим за 0,5. Це свідчить про те, що підприємство не може погасити свої короткострокові зобов'язання за допомогою високоліквідних активів [5].

Для кращого розуміння динаміки показників ліквідності було побудовано діаграму (рис. 2.3).

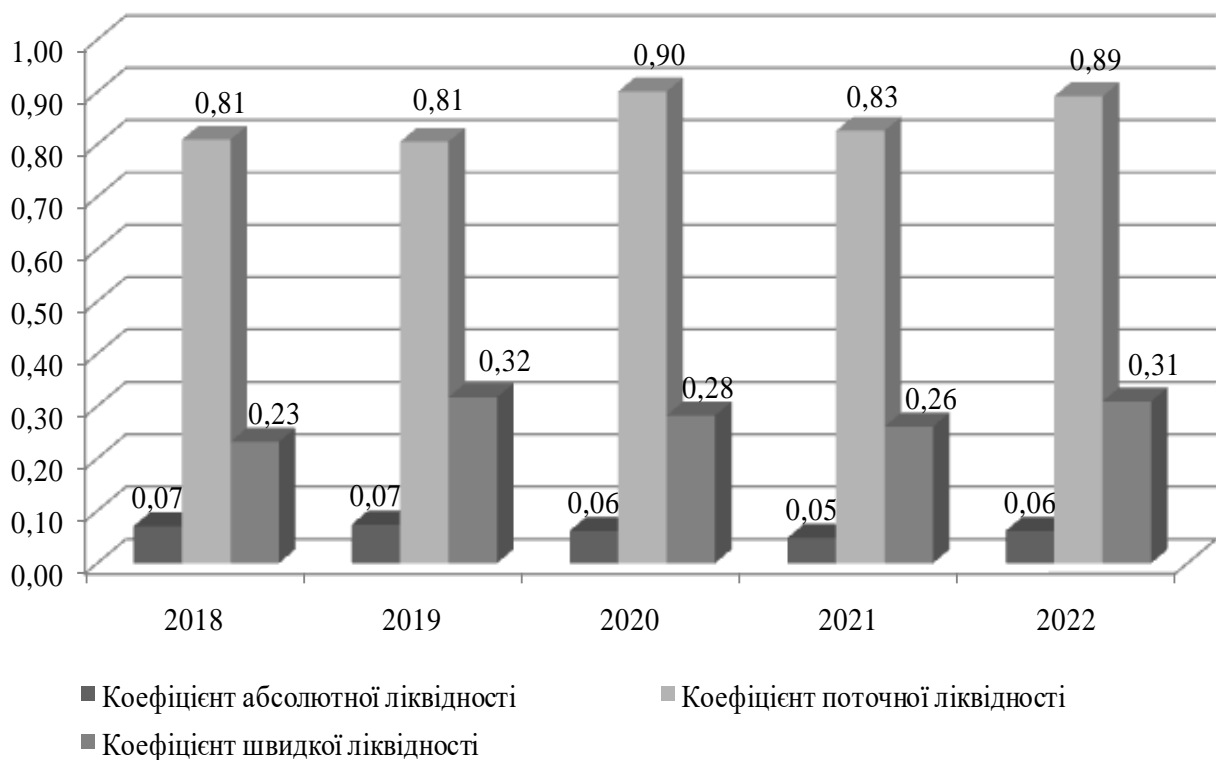

Рис. 2.3. Динаміка показників ліквідності за 2018 – 2022 роки в ТОВ «ТС ПЛЮС»

Джерело: розраховано на основі [5]

Наступним етапом аналізу грошових потоків є вивчення оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості та їх взаємозв'язку. Під час

проведення розрахунків важливо аналізувати динаміку дебіторської заборгованості та порівнювати її з кредиторською, щоб контролювати рівень дебіторської заборгованості [30].

Розрахунки цього аналізу здійснені на основі даних ТОВ "ТС ПЛЮС", і для більшого зрозуміння представлені в таблиці (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Коефіцієнти оборотності дебіторської заборгованості та співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості в ТОВ «ТС ПЛЮС»

Показники	Роки					Відхилення 2022 р. до 2018 р.,+,-
	2018	2019	2020	2021	2022	
Оборотність дебіторської заборгованості	8,7	9,8	10,1	11,5	8,6	-0,10
Період обороту дебіторської заборгованості в днях	41	37	36	31	42	1
Коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості	0,42	0,44	0,27	0,23	0,22	-0,20

Джерело: розраховано на основі [5]

Динаміка показників таблиці 2.4. подана на рисунку 2.4.

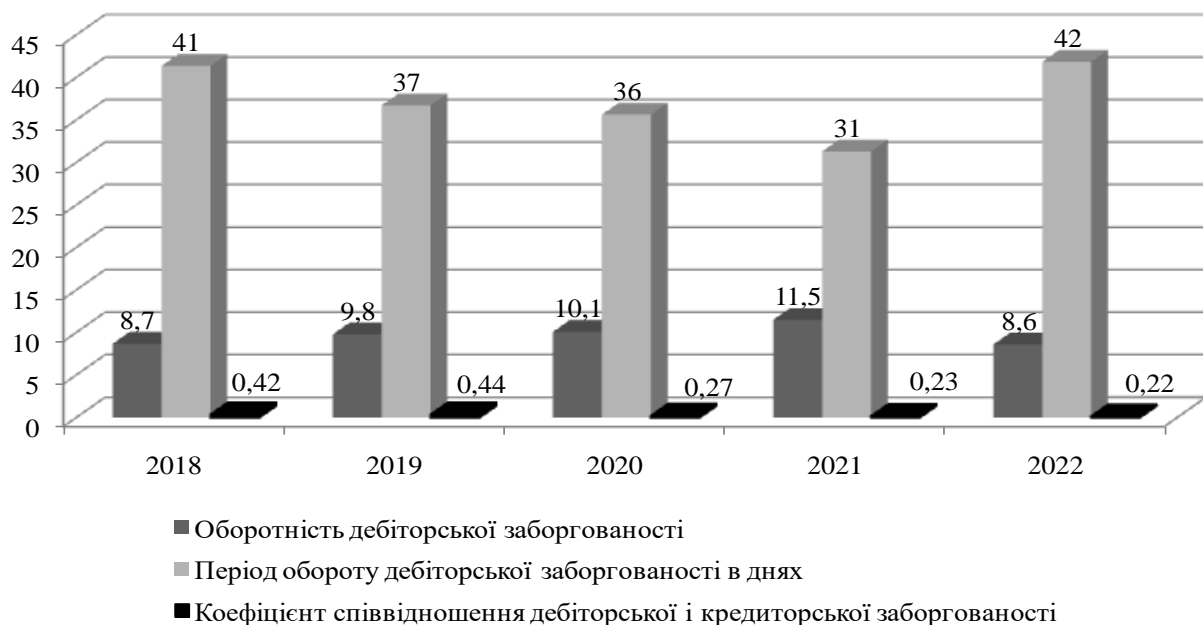

Рис. 2.4. Динаміка оборотності дебіторської заборгованості та коефіцієнта співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості ТОВ «ТС ПЛЮС»

Джерело: розраховано на основі [5]

Отже, після аналізу можна зробити висновок, що оборотність дебіторської заборгованості за 2018 рік порівняно з 2022 роком зменшилася на 0,1 що є негативним показником для підприємства. Період обороту дебіторської заборгованості збільшився на 1 день, що свідчить про затягнутість сплати дебіторської заборгованості. Норма коефіцієнта співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей рекомендується більше 2. У нашому випадку, цей коефіцієнт навіть не досягає значення 1, що є негативним явищем.

Деякі підприємства використовують аналіз Звіту про рух грошових коштів, щоб отримати коректну інформацію про грошові потоки. Такі дослідження можуть надати користувачам інформацію про обсяг та динаміку вхідних та вихідних грошових потоків, грошові потоки в розрізі кожної діяльності (операційної, фінансової та інвестиційної) та дані про чистий грошовий потік. Оскільки досліджуване мною підприємство має статус малого підприємства, Звіт про рух грошових коштів не є обов'язковим елементом річної звітності ТОВ "ТС ПЛЮС".

Таким чином, якісний аналіз грошових потоків та об'єктивно сформована оцінка в висновку допоможуть забезпечити ефективне керування грошовими коштами, що в свою чергу забезпечить стабільність у діяльності підприємства. Також важливо зазначити, що грошові кошти, при їх правильному управлінні, є основою самофінансування підприємства.

Ефективне управління грошовими коштами полягає в забезпеченні відповідності між надходженнями та витратами. Важливо підтримувати високий рівень платоспроможності на підприємстві та раціонально спрямовувати фінансові ресурси на конкретні та важливі цілі, використовуючи як внутрішні, так і зовнішні джерела [20].

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Грошові кошти, при їх правильному управлінні, є основою самофінансування підприємства. Ефективне управління грошовими коштами полягає в забезпеченні відповідності між надходженнями та витратами. Важливо підтримувати високий рівень платоспроможності на підприємстві та раціонально спрямовувати фінансові ресурси на конкретні та важливі цілі, використовуючи як внутрішні, так і зовнішні джерела.

Підсумовуючи вищевикладене, вважаємо, що в наш час, з огляду на зміни в економічній ситуації, а також в військових умовах, виникає потреба у відмові від готівкових розрахунків та переходу на безготівкові розрахунки. Внаслідок цього виникає зміна потреби в обліку та контролі за готівковими коштами. Відмова від обліку готівкових розрахунків надасть змогу суб'єктам господарювання сконцентрувати фінансові та трудові ресурси на удосконаленні та розвитку обліку, руху та контролю безготівкових розрахунків, зокрема цифрових валют.

Інформаційні системи бухгалтерського обліку, електронного документообігу та електронних платіжних систем стали невід'ємною частиною бухгалтерського обліку на підприємстві. Інтеграція цих інформаційних систем в єдине ціле для удосконалення обліку та контролю над господарськими операціями надасть можливість покращити бухгалтерський облік. Перехід на автоматизовані безготівкові розрахунки дозволить уникнути помилок, пов'язаних з ручним веденням касових та банківських операцій, таких як допущені помилки, недбалість.

Застосування додаткових субрахунків 317, 318 дозволить вести облік наявності та контроль цифрових валют беззаперечно та ефективно.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі проведено теоретичний аналіз та розроблено новий підхід до важливої науково-прикладної проблеми, яка полягає в розробці теоретичних та методологічних засад, методичного забезпечення та вивченні науково-практичних підходів до організації обліку та аналізу грошових коштів на підприємствах роздрібною торгівлі:

1. Сьогодні важко переоцінити роль торгівлі у нашому житті. Торговельна галузь стрімко розвивається, і це неможливо без участі роздрібних підприємств, які є посередниками між виробником і споживачем. Ці підприємства роздрібною торгівлі впровадили стратегії зниження витрат. Але через пандемію, військові дії та економічні та політичні проблеми, власники підприємств мусять вживати додаткові заходи для того, щоб знову зробити свій бізнес прибутковим.

2. До початку воєнного конфлікту, роздрібна торгівля була однією з найбільш прибуткових галузей української економіки. У 2021 році дохід роздрібною торгівлі становив 9,4 мільярди доларів. Після 24 лютого кількість магазинів скоротилася на 29%, однак через півроку цей показник впав до 17%, що свідчить про позитивну динаміку збільшення кількості працюючих магазинів. Згідно з даними Державної служби статистики, обсяг роздрібною торгівлі в 2021 році збільшився на 10,9%. Однак через війну цей сегмент торгівлі зазнав значних збитків, які становлять вже 50 млрд.грн. на початок червня 2022 року. Крім втрат в роздрібній торгівлі, також спостерігається зменшення бюджетних надходжень.

3. Для стимулювання комерційної діяльності необхідно впровадження інновацій, використання сучасних методів взаємодії, консолідації, інтеграції й автоматизації, що дозволить покращити ефективність управління роздрібною торгівлею як на сьогодні, так і в майбутньому. З свого боку, уряд повинен підтримувати розвиток роздрібною торгівлі шляхом надання державної підтримки, поліпшення інвестиційного клімату в галузі та сприяння зростанню споживчого попиту серед населення. Уряду потрібно визначити чітку стратегію розвитку роздрібною торгівлі відповідно до сучасних вимог.

4. Засновуючись на проведеному дослідженні, можна зробити висновок, що діяльність підприємства залежить від належного організації обліку грошових коштів, оскільки побудова належної системи бухгалтерського обліку коштів передбачає правильне виконання та відображення всіх етапів їх руху: від відповідності нормативно-правовим вимогам, формування первинних документів, групування та систематизації інформації про грошові кошти в регістрах до складання звітності. Таким чином, на достовірно організованому бухгалтерському обліку потоків коштів будується державне регулювання грошово-кредитних відносин, як механізм запобігання фінансовим шахрайствам та порушенням законодавства.

5. В наш час, з огляду на зміни в економічній ситуації, а також в військових умовах, виникає потреба у відмові від готівкових розрахунків та переходу на безготівкові розрахунки. Внаслідок цього виникає зміна потреби в обліку та контролі за готівковими коштами. Відмова від обліку готівкових розрахунків надасть змогу суб'єктам господарювання сконцентрувати фінансові та трудові ресурси на удосконаленні та розвитку обліку, руху та контролю безготівкових розрахунків, зокрема цифрових валют.

6. Інформаційні системи бухгалтерського обліку, електронного документообігу та електронних платіжних систем стали невід'ємною частиною бухгалтерського обліку на підприємстві. Інтеграція їх в єдине ціле для удосконалення обліку та контролю над господарськими операціями надасть можливість покращити облік. Перехід на автоматизовані безготівкові розрахунки дозволить уникнути помилок, пов'язаних з ручним веденням операцій.

7. З використанням запропонованих субрахунків 317 «Спеціальний банківський рахунок в е-гривні» та 318 «Спеціальний банківський рахунок в криптовалюти» буде можливість відстежувати залишки цифрових валют, напрямки витрат та періодичність надходження. Цей підхід не буде додатковим навантаженням для співробітників бухгалтерії, оскільки при інтеграції банківської системи обслуговування з бухгалтерськими програмами ці процеси будуть автоматизовані.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко Н.М., Таран В.В. Організація обліку і контролю грошових коштів. *Бухгалтерський облік, аналіз і аудит*. 2017. Випуск № 17. С.229-234.
2. Височан О.С. Облік і контроль грошових коштів та їх еквівалентів: теорія, методика, організація. 2009. 23 с.
3. Височан О.С. Формування моделі активного контролю та її реалізація на ділянці обліку грошових коштів і їх еквівалентів. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2008. № 2. С. 50-56.
4. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 15.11.2023).
5. Досьє компанії Товариство з обмеженою відповідальністю "ТС ПЛЮС" URL: <https://youcontrol.com.ua/contractor/?year=2019&id=5840429 &tb=financial-statements> (дата звернення: 11.11.2023).
6. Жук А. RAU: Один із напрямків відновлення українського рітейлу – вихід на польський ринок. URL: <https://rau.ua/novyni/andrij-zhuk-rau-polskij-rinok/> (дата звернення: 11.10.2023).
7. Електронні гроші. URL: <https://naurok.com.ua/integrovaniy-urok-elektronni-groshi-84570.html>. (дата звернення: 11.10.2023).
8. Євтушенко В. А., Рахман М. С., Дяченко Ю. І. Сучасний стан і нові реалії роздрібної торгівлі України. *БІЗНЕСІНФОРМ*. 2021. № 9. С. 116-131
9. Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В. Фінансовий аналіз та звітність : практикум. Вінниця : ВНТУ, 2017. 143 с.
10. Загальні вимоги до фінансової звітності: Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1: Наказ Міністерства України від 07.02.2013 № 7. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/REG4382> (дата звернення: 11.11.2023).
11. Зінченко О.В., Дідик Я.В. Організаційно-методичний аспект обліку грошових коштів та їх роль за сучасних умов господарювання. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 37. с. 732-739
12. Калашник П. С Bitcoin за хлебом? В Украине (почти) легализовали

криптовалюты - что изменится. URL: <https://hromadske.ua/ru/posts/s-bitkoinom-zahlebom-v-ukraine-pochti-legalizovali-kriptovalyuty-chtoizmenitsya> (дата звернення: 11.10.2023).

13. Кашперська А. І. Ринок роздрібної торгівлі України: стан і тенденції розвитку. *Бізнес Інформ*. 2021. №4. С. 120–127.

14. Клімович І.М., Татієвська К.А. Деякі питання сутності та оцінки фінансового стану підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 10.

15. Коптева Г. М. Сучасний стан та тенденції розвитку підприємств роздрібної торгівлі. *Приазовський економічний вісник* : електрон. наук. журн. 2019. Вип. 6 (17). С. 140-143.

16. Остафійчук С.М. Грошові кошти та їх еквіваленти – найліквідніші активи підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2011. С. 215-220

17. Офіційний веб-портал Верховної Ради України / Законодавство України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 01.10.2023)

18. Очеретько Л. М., Харьковська О. В. Удосконалення обліку грошових коштів. *Ефективна економіка*. 2021. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=9729> (дата звернення: 11.10.2023).

19. Пашкуда Т.В., Афенді А.І. Напрями розвитку торгівлі в Україні в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 43. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1759> (дата звернення: 11.10.2023).

20. Польова Т.В., Кравцова Ю.В. Аналіз ліквідності балансу підприємства на прикладі ПРАТ «Бондарівське». *Ефективна економіка*. 2018. № 10.

21. Ровенська В. В., Буркацький Ю. Ю. Аналіз сучасного стану розвитку торгівельної галузі України. *Економічний вісник Донбасу*. 2019. № 2. С. 145–150.

22. Роздрібний товарообіг України у 2022 році впав на 21,4%. URL: <https://v.gd/yE22kL> (дата звернення: 11.11.2023).

23. РРО вже близько або як не прогадати з вибором касового апарату. URL: <https://zvit.net/prohramnyi-rro-chy-klasychnyi/> (дата звернення: 11.10.2023).

24. Строгаль Д.В. Теоретичні підходи до аналізу грошових потоків у

міжнародних компаніях. *Економіка та держава*. 2013. № 4. С. 79-83.

25. Тараненко О. О. Тенденції та чинники розвитку роздрібної торгівлі України. *Економічний простір*. 2012. № 64. С. 126–131.

26. Український бізнес в умовах війни: аналітика стану за п'ять місяців URL: <https://business.dia.gov.ua/cases/novini/ukrainskij-biznes-v-umovah-vijni-analitika-stanu-za-pat-misaciv> (дата звернення: 11.10.2023).

27. Филипенко О. М., Колеснік Т. С. Аналіз стану та перспективи розвитку торгівлі Харківської області. *Економічний простір*. 2019. № 148. С. 59–71.

28. Шаріпов О. Роздрібний товарообіг упав на 20% у 2022 році. Ритейлери втратили торгові точки, українці виїжджали за кордон. URL: <https://v.gd/X3Z1Rc>

29. Шишкова Н.Л., Мороз Є.Ю. Електронні гроші: сутність та проблеми використання в Україні. *Економічний вісник*. 2017. № 4. С.39-50.

30. Ясишена В.В. Сисоєва М.І. Методика проведення аналізу грошових потоків підприємства. *Інноваційна економіка*. 2012. № 2 С. 131-139.

31. Langston J. “You can actually feel like you’re in the same place”: Microsoft Mesh powers shared experiences in mixed reality. URL: <https://news.microsoft.com/innovation-stories/microsoft-mesh/> (дата звернення: 11.10.2023).

32. Пивовар М. М. Економічна сутність грошових коштів. *Роль бухгалтерського обліку, аудиту та податкової політики у розбудові незалежної України на шляху до Європейського Союзу* : зб. праць учасників II Міжнар. наук.-практ. конф. (9-10 листоп. 2023 р.). Житомир : Поліський національний університет, 2023. С. 312-315.

33. Пивовар М. Роль нефінансової звітності на шляху України до Європейського Союзу. *Роль бухгалтерського обліку, аудиту та податкової політики у розбудові незалежної України на шляху до Європейського Союзу* : зб. праць учасників Міжнар. наук.-практ. конф. (10 листоп. 2022 р.). Житомир : Поліський національний університет, 2022. С. 271-274.

ДОДАТКИ